

Kontaktperson
Evelyn Lindell
Avdelningen för trafikplanering
Telefon: 08-508 271 24
evelyn.lindell@tk.stockholm.se

Till
Trafik- och renhållningsnämnden
2007-03-06

Informationskampanj för minskad dubbdäcks- användning. En åtgärd för minskade partikelhalter, PM10, i Stockholm. Inriktningsbeslut.

Förslag till beslut

1. Trafik- och renhållningsnämnden godkänner kontorets förslag till inriktning för fortsatt arbete med information för minskad dubbdäcksanvändning i Stockholm.

Magdalena Bosson

Anette Scheibe

Sammanfattning

Stockholms stad uppfyller inte de krav på godtagbar luftkvalitet som lagts fast inom EU och i Sverige. Flera åtgärder måste vidtas för att få ner partikelhalterna. En informationskampanj, som ger stockholmarna möjlighet att överväga en annan sorts vinterdäck än de dubbade, är en väg att gå. Vägverket Region Stockholm, Länsstyrelsen, Stockholms läns landsting, miljöförvaltningen och trafikkontoret föreslås gemensamt driva en informationskampanj.

Utgångspunkten för en sådan kampanj är att informera trafikanterna om kunskapsläget vad gäller partiklar, däcksväl och avvägningen mot trafiksäkerhet.

Bakgrund

Miljö kvalitetsnorm

Från den 1 januari 2005 gäller en miljö kvalitetsnorm för de så kallade inandningsbara partiklarna, PM10-partiklar, i Stockholm. PM10 är massan av partiklar med en diameter mindre än 10 µm. (µm uttalas my och är en måttenhet: 1 µm = 1/1000 mm.) På ett femtiotal gator i staden överskrids ofta de tillåtna partikelhalterna under vår och höst. Prognoser visar att det kommer att bli så även framöver, om inte åtgärder sätts in. (Regelverket om miljö kvalitetsnormer återfinns i miljöbalken och grundar sig på ett EU-direktiv, 90/30/EG.)

Stockholmsluften och hälsan

De höga halterna av PM10 är alltså ett problem i Stockholm. Dels uppfyller staden inte de krav på godtagbar luftkvalitet som lagts fast både inom EU och i Sverige. Dels visar flera studier att de skadliga partiklarna kan orsaka allvarliga hälsoproblem som hjärtsjukdomar, astma, allergier och andra luftvägsbesvär. Följden blir ett ökat sjukvårdsbehov och en ökad dödlighet. I första hand drabbas äldre personer, personer med hjärt- och kärlsjukdomar samt barn. Hälsan påverkas redan vid låga partikelhalter.

Underlaget till faktauppgifterna i tjänsteutlåtandet anges under avsnittet *Källor*, sid. 4.

Vägtrafikens påverkan

Hälsopåverkande partiklar kan komma från många olika källor, men den viktigaste källan är biltrafiken. En kartläggning som miljöförvaltningen gjort i stockholmsområdet visar att vägtrafiken orsakar cirka 75 procent av föroreningar bestående av PM10. På Stockholms gator är dubbdäcken är den enskilt största orsaken till de höga partikelhalterna.

Partiklarna kommer främst från slitaget av vägbanan. Slitaget orsakas av dubbdäcksanvändning i kombination med sandning. Vid höga hastigheter rivs fler partiklar upp. De högsta PM10-halterna uppmäts under vintern och våren, då vägbanorna är torra och de osynliga partiklarna virvlar upp i luften.

Tidigare beslut om informationsåtgärder

Länsstyrelsen har på uppdrag av regeringen utarbetat ett förslag till åtgärdsprogram, som fastställdes av regeringen 2004-12-09. I programmet ingår bland annat informationsinsatser som en viktig åtgärd. Informationen avser hälsokonsekvenserna av de höga partikelhalterna och de negativa effekterna av dubbdäcksanvändningen.

Vid dåvarande gatu- och fastighetsnämndens möte 2005-04-26 uppdrog nämnden åt kontoret att återkomma med ett förslag till en informationskampanj för att få stockholmarna att minska användningen av dubbdäck.

2005-12-14 uppmanade kommunstyrelsen trafiknämnden att genomföra en kampanj om dubbdäcksanvändning riktad till medborgarna.

Trafikkontorets synpunkter

Informationskampanj

Kontoret arbetar med åtgärder för att bidra till att klara normen för PM10, till exempel dammbindning med olika medel. Kontoret bedömer att detta arbete bör kompletteras med informationsinsatser i enlighet med regeringens åtgärdsprogram.

Utgångspunkten för en sådan kampanj är att informera trafikanterna om kunskapsläget vad gäller partiklar, däcksväl och avvägningen mot trafiksäkerhet. Var och en måste själv bedöma och värdera sitt behov av dubbdäck. En informationskampanj ger bilisten ett tillfälle att överväga möjligheten att välja dubbfria vinterdäck nästa gång ett däckbyte blir aktuellt.

Att samtidigt ta hänsyn till trafiksäkerheten och miljön är en grannliga uppgift, som alla inblandade organisationer brottas med. I Sverige har dubbdäcken traditionellt varit en viktig del av säkerheten på våra vintervägar. Forskning och tester har visat att det bara är på slät is som dubbdäck har ett bättre grepp än moderna friktionsdäck. Icke desto mindre är frågan om säkerheten omdiskuterad ur aspekten att man som bilist kör i olika trafikmiljöer. Vägverket har i uppdrag att återigen belysa frågan om olyckor, vinterväglag och betydelsen av däcksväl i en rapport som överlämnas till regeringen i april 2007.

Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det också viktigt att framhålla att det inte finns några perfekta däck för alla situationer och väglag. Omdömet/körsättet, hastigheten, antisladdsystem och mönsterdjupet i däcken är i sammanhanget lika viktiga faktorer som vilka däck man väljer.

Regionalt samarbete

2005 påbörjades ett regionalt samarbete för en informationskampanj, som syftade till att minska användningen av dubbdäck i Stockholms län. År 2006 bestod gruppen av informatörer från Vägverket Region Stockholm (sammankallande), Länsstyrelsen, Stockholms läns landsting/Arbets- och miljömedicinska enheten, miljöförvaltningen och trafikkontoret. En styrgrupp med representanter från alla medverkande organisationer leder arbetet.

Under 2005/2006 har vissa kommunikationsinsatser ägt rum, till exempel annonsering, en folder till däckbranschen samt produktion av en temabilaga i en morgontidning.

Hösten 2006 lät arbetsgruppen ta fram rapporten *Dubbat eller odubbat? En förstudie om kunskaper och attityder till vinterdäck i Stockholm och Göteborg*. Undersökningen visar att i Stockholm kör drygt 70 procent med dubbdäck, samtidigt som de flesta anser att det är viktigt att beakta hälsoskadliga partiklar då man väljer vinterdäck.

Långsiktighet krävs

Attitydförändringar, som dessutom ska leda till aktiv handling, tar tid. Utgångspunkten är att kommunikationen byggs i tre steg: Information – attitydförändring – beteendeförändring, varför man måste arbeta med en långsiktig kommunikationsstrategi. Eftersom bilisterna dessutom inte köper nya vinterdäck så ofta, kan en långsiktig kommunikation också göra dubbdäcksfrågan aktuell för fler bilister när de väl ska köpa nya däck.

I det första steget fokuseras informationen kring hälsofaran som kan kopplas till de partiklar som dubbdäcken river upp. I ett senare steg kan alternativen till dubbdäck lyftas fram. Det handlar om moderna, dubbfria däck, så kallade friktionsdäck, som är anpassade för nordiska förhållanden och som är godkända för vinterväglag. I båda stegen finns utrymme för ett samarbete med däckbranschens aktörer och andra intressenter.

Kostnad

Kostnaden för informationsåtgärder beror på ett antal faktorer t.ex. ambitionsnivå, val av målgrupper och kanaler samt frågan om över hur lång tid kampanjen ska sträcka sig. Kostnadseffektivitet kan uppnås genom det föreslagna regionala samarbetet. För att kunna genomföra en meningsfull kampanj bedömer kontoret att kostnaderna, inklusive uppföljning, för kontorets del är cirka en miljon kronor per år.

Trafikkontorets förslag

Trafiknämnden godkänner kontorets förslag till upplägg av en långsiktig informationskampanj för minskad dubbdäcksanvändning i Stockholm, inom ramen för ett fortsatt regionalt samarbete.

Kontoret avser att återkomma till nämnden och redovisa resultatet av uppföljningen av kampanjen.

Källor

- Folkhälsoguiden.se, Projekt – Luftföroreningar och hälsa. Här finns bland annat följande rapporter att ladda ner:

Hälsoeffekter av luftföroreningar, T. Bellander, Arbets- och miljömedicin

Hälsoeffekter av grova partiklar, B. Segerstedt, Umeå universitet

Partiklar, exponering och gränsvärden, B. Löwenheim, SLB-analys

Slitagepartiklar i vägmiljön, M. Gustafsson, VTI

Vägverkets åtgärder för bättre luftkvalitet, K. Gustafsson, Vägverket
Luftföroreningar och hälsa, Arbets- och miljömedicin.

- På stockholm.se/miljoforvaltningen finns rapporten

Dubbat eller odubbat? En förstudie om kunskaper och attityder till vinterdäck i Stockholm och Göteborg.

Vägverket i samarbete med Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting/Arbets- och miljömedicinska enheten, Stockholms miljöförvaltning och Stockholms trafikkontor.

- På sidan slb.nu finns rapporten
Försök med dammbindning längs E4 - Vallstanäs och i Norrmalm i Stockholms innerstad. Rapport 10:2005
SLB Analys på uppdrag av Vägverket och Miljöförvaltningen.

- På vti.se finns bland annat publikationerna

Inandningsbara partiklar från dubbdäckslitage av vägbana – egenskaper och inflammatoriska effekter i mänskliga luftvägsceller.
VTI rapport 521.

Effekter av vinterdäck – En kunskapsöversikt.
VTI rapport 543

- The Scandinavian Tire & Rim Organization, STRO, verkar för fastställande av tekniska normer inom däck-, fälg- och hjulindustrin. De normer som utarbetats av STRO är baserade på internationella normer med anpassning till speciella nordiska behov. Information finns på webbplatsen stro.nu.

SLUT